- *Η ζωή είναι ένα όνειρο* στο Θέατρο του Νότου –

Η παράσταση είναι όνειρο

Της Ειρήνης Μ. Μουντράκη

Ο Πέδρο Καλντερόν ντε λα Μπάρκα (1600 – 1681) έγραψε περίπου 200 θεατρικά έργα (με κοσμικό και θρησκευτικό θέμα) ανάμεσα στα οποία το *Η ζωή είναι ένα όνειρο* διεκδικεί τον τίτλο του αρτιότερου και ωραιότερου.

Σπουδαίος τεχνίτης ο Καλντερόν διαγράφει άριστα τους χαρακτήρες των ηρώων του, τελειοποιεί τη μορφή του μύθου και την πλοκή, χαρακτηρίζεται από έναν εξαίρετο λυρισμό και στέκεται υπερασπιστής των ιδεών και των ηθικών αναγκών της χώρας και της εποχής του. Στις αξίες του πρωτεύοντα ρόλο καταλαμβάνει η τιμή. Έχοντας υπόψη μας το γεγονός πως ο ίδιος χειροτονήθηκε ιερέας μπορούμε να κατανοήσουμε την εμμονή του στην ηθική τάξη των πραγμάτων. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως περιγελά την επιστήμη. Διατηρεί επιφυλάξεις για την ερμηνεία της από τον άνθρωπο καθώς και για την εμμονή στα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτή. Στην ουσία φαίνεται να είναι υπέρμαχος του συνδυασμού επιστήμης και παιδείας, λογικής και συναισθήματος.

Αυτό που απογειώνει όμως το έργο του είναι η φιλοσοφημένη στάση του απέναντι στη ζωή. Η φιλοσοφία που το διαποτίζει. Απογυμνωμένο από αυτή το έργο δεν θα απέμενε παρά μια ρομαντική ιστορία. Ο φυλακισμένος, απαίδευτος, με τα ζωώδη ένστικτα πρίγκιπας θα διαψεύσει τα αστέρια. Η φύση του ανθρώπου μπορεί να δαμαστεί. Η ψυχή είναι τόσο δυνατή ώστε να μπορεί να αντιταχθεί στο πεπρωμένο. Ο Σιγισμούνδος είναι ο θρίαμβος της ελεύθερης βούλησης του ανθρώπου απέναντι στο πεπρωμένο. Το όνειρο θα είναι το κλειδί για την ερμηνεία της ζωής. Μέσα από αυτό θα μάθει, θα βελτιωθεί, θα βρει το δρόμο του. Έτσι θα μπορέσει να δει πως πίσω από την πραγματικότητα που ζούσε κρυβόταν μια άλλη πραγματικότητα έτσι ώστε η μία να είναι φαινομενική.

Ο Θωμάς Μοσχόπουλος έχει να επιδείξει, κατά τη γνώμη μου, μία από τις πιο ενδιαφέρουσες σκηνοθεσίες της έως τώρα πορείας του. Ηθοποιοί που έχουν αφεθεί άφοβα στα χέρια του δημιουργώντας ένα θαυμάσια συντονισμένο σύνολο οργάνων. Μία παράσταση που κινείται ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα, πηδώντας από το ένα επίπεδο στο άλλο. Το μεγάλο του επίτευγμα είναι πως κατορθώνει να μας κάνει μάρτυρες της πραγματικότητας του κάθε ήρωα ακόμα κι αν αυτή αντιβαίνει της πραγματικότητας του άλλου.

Η υποκειμενικότητα της πραγματικότητας του ανθρώπου τονίζεται από την εύστοχη παρεμβολή ενός ασθενή με απώλεια συνείδησης στο θάλαμο ενός νοσοκομείου. Χωρίς να διασπάσει καθόλου τον κύριο μύθο, χωρίς να ενοχλήσει, σα να επρόκειτο για ένα αναπόσπαστο κομμάτι του έργου, τονίζει την πλάνη του ανθρώπου και την αμηχανία του μπροστά σ' αυτό που είναι αληθινό ή που φαίνεται αληθινό.

Τα προβλήματα του χώρου, του χρόνου, της ένδυσης έχουν λυθεί με τον πιο λειτουργικό και έξυπνο τρόπο. Η Έλλη Παπαγεωργακοπούλου έφτιαξε έναν χώρο ακαθόριστο, μία εικαστική εγκατάσταση ικανή να γοητεύσει και από μόνη της. Κοστούμια εποχής συνδυάζονται με τζιν, σύγχρονες λεπτομέρειες και βραδινές τουαλέτες. Το όλο φωτίστηκε αριστοτεχνικά από τον Λευτέρη Παυλόπουλο, κυρίως με το κόκκινο, χρώμα του πάθους, του κινδύνου, του έρωτα, του αίματος. Η μουσική επιμέλεια του CotiK κεντάει την λεπτομέρεια στο αποτέλεσμα.

Η μετάφραση του Νίκου Χατζόπουλου έμμετρη, λυρική, με τον ρυθμό και τη δυναμική της καθημερινής γλώσσας. Ένα κείμενο που ακούς κάθε του λέξη, που νιώθεις κάθε του ανάσα, που ζεις κάθε του στιγμή.

Ο Αργύρης Ξάφης και η Άννα Μάσχα είναι από τις σημαντικότερες νέες δυνάμεις του ελληνικού θεάτρου. Κάθε τους ρόλος δεν είναι παρά μία ακόμα επιβεβαίωση. Ο Ξάφης στο

ρόλο του Σιγισμούνδου πέρασε από την απελπισία στην αλαζονεία, από την οργή στη μετάνοια, από το μένος στη συμπόνια, από την βία στον έρωτα, από την εκδίκηση στον σεβασμό. Δεξιώθηκε τη μία μετά την άλλη τις ψυχολογικές αυτές μεταβολές φροντίζοντας να αποτυπώνει κάθε φορά επάνω του τον αντίκτυπο τους. Η Μάσχα στο ρόλο της νεαρής Ροζάουρας που παρακινημένη από τη θιγμένη της τιμή φτάνει στην Πολωνία για να εκδικηθεί αποδεικνύεται, ακόμα μία φορά, άψογη τεχνίτρια του λόγου, της κίνησης και της έκφρασης. Ο Κώστας Μπερικόπουλος ως Βασίλειος σε μία μεστή και γεμάτη ένταση ερμηνεία, όπως και ο Γιάννης Νταλιάνης. Ο Γιώργος Γλάστρας, η Ιωάννα Παππά, ο Άκης Λύρης δίνουν τον καλύτερο τους εαυτό. Ο Σωκράτης Πατσίκας ως Κλαρίν, ρόλου ειδικά διαμορφωμένου, κερδίζει τις εντυπώσεις.

Εξαιρετικό το πρόγραμμα που επιμελήθηκε η Βάσω Βασιλάτου, πλούσιο σε πληροφορίες και στοιχεία και ανάλογης προς την παράσταση υψηλής αισθητικής.

Περιοδικό ΑΝΤΙ, τεύχος 805, Παρασκευή 16 Ιανουαρίου 2004